

แบบรายงานผลการฝึกอบรมฯ ในประเทศ หลักสูตรที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด

ตามหนังสืออนุมัติ ด่วนที่สุดที่ กท ๐๔๐๑/๑๙๘..... ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
ซึ่งข้าพเจ้า ชื่อ นางสาวสวนา..... นามสกุล ศรีรัตนวงศ์.....
ตำแหน่ง นายแพทย์ชำนาญการ สังกัด งาน/ฝ่าย/โรงเรียน กลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.....
กอง ..โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี..... สำนัก/สำนักงานเขต ..สำนักการแพทย์.....
ได้รับอนุมัติให้ไป (ฝึกอบรม/ประชุม/ดูงาน/ปฏิบัติการวิจัย) ในประเทศ ..ฝึกอบรม.....
หลักสูตร ..แพทย์ฝังเข็ม รุ่นที่ ๓.....
ระหว่างวันที่ ๗ มีนาคม - ถึงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๖.....
จัดโดย ..ภาคทฤษฎี ณ สถาบันการแพทย์ไทย - จีน กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก.....
.....ภาคปฏิบัติ ณ หน่วยงานสาธารณสุขทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....
.....ภาคศึกษาดูงานภายในประเทศ ณ หน่วยงานบริการสาธารณสุขทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....
และศึกษาดูงานต่างประเทศ ณ มหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีน / โรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีน.....
สาธารณสุขรัฐประชาชนจีน.....
เบิกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ..๘๐,๐๐๐ บาท.....

ขณะนี้ได้เสร็จสิ้นการอบรมฯ แล้ว จึงขอรายงานผลการอบรมฯ ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการอบรมฯ
๒. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน/ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางาน
๓. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมฯ ดังกล่าว
เช่น เนื้อหา / ความคุ้มค่า / วิทยากร / การจัดหลักสูตร เป็นต้น
(กรุณาแนบเอกสารที่มีเนื้อหาครบถ้วนตามหัวข้อข้างต้น)

ลงชื่อ
(.....นางสาวสวนา ศรีรัตนวงศ์.....) ผู้รายงาน

หมายเหตุ ผู้รายงาน คือ ข้าราชการที่ได้รับอนุมัติไปฝึกอบรม/ประชุม/ดูงาน/ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศ

รายงานการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศ และต่างประเทศ
(ระยะสั้นไม่เกิน ๙๐ วัน และ ระยะยาวตั้งแต่ ๙๐ วันขึ้นไป)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อ - นามสกุล นางสาว สwana ศรีรัตนวงศ์

อายุ ๓๗ ปี การศึกษา แพทยศาสตร์บัณฑิต

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อายุรศาสตร์ผู้สูงอายุ

๑.๒ ตำแหน่ง นายแพทย์ชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบ คลินิกผู้สูงอายุ, คลินิกอายุรกรรมทั่วไป

๑.๓ ชื่อเรื่อง / หลักสูตร โครงการฝึกอบรมหลักสูตรแพทย์ฝังเข็ม รุ่นที่ ๓๘

เพื่อ ศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย

งบประมาณ เงินงบประมาณกรุงเทพมหานคร เงินบำรุงโรงพยาบาล

ทุนส่วนตัว

จำนวนเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท

ระหว่างวันที่ ๗ มีนาคม - ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖ (เฉพาะวันจันทร์ - วันศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการ)

คุณวุฒิ / วุฒิบัตรที่ได้รับ -

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย

๒.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะและสามารถนำกลับมาใช้ในการพัฒนางานบริการของโรงพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น

๒. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญและสามารถให้บริการอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๒ เนื้อหา

ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การแพทย์แผนจีนเป็นพื้นฐานของการแพทย์แผนจีนทุกแขนง วิธีการตรวจวินิจฉัยผู้ป่วยแต่ละคน มีความสำคัญต่อการรักษาการเจ็บป่วยในโรคเดียวกันอาจใช้วิธีการรักษาต่างกันเนื่องจากสาเหตุของการเกิดโรคแตกต่างกัน ทั้งด้านสภาพร่างกายและสภาพแวดล้อม วิธีการตรวจวินิจฉัยโรคของศาสตร์การแพทย์แผนจีน จึงเป็นศิลปะที่ดึงดูดความสนใจของผู้เกี่ยวข้อง ความสามารถของแพทย์จีนในการรักษาผู้ป่วยนั้นจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่มีประสบการณ์สูง แพทย์จีนที่มีความเชี่ยวชาญสามารถตรวจวินิจฉัยอาการโรคได้อย่างแม่นยำโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วย ศาสตร์การแพทย์แผนจีนจึงสะดวกในการใช้รักษา และวิธีการรักษาบางประเภท เช่น การฝังเข็ม การนวดทุยหนา ล้วนไม่ต้องใช้อุปกรณ์การรักษาที่ซับซ้อน ใช้เพียงเข็ม และมีมือในการนวดกดจุดก็สามารถบรรเทาอาการเจ็บป่วยได้ในเวลาอันสั้น ปัจจุบันการแพทย์แผนจีน จึงเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป และเป็นศาสตร์ที่แพทย์แผนปัจจุบันให้ความสนใจและศึกษาเพื่อนำไปผสมผสานและประยุกต์ใช้กับศาสตร์ของตน

ทฤษฎีอิน-หยาง

อิน-หยาง (Yin-Yang) เป็นแนวคิดปรัชญาของชาวจีนที่มาแต่โบราณกาลได้ จากการสังเกตและค้นพบลักษณะที่สำคัญของธรรมชาติ ว่าสิ่งต่างๆ ประกอบด้วย ๒ ด้าน ซึ่งขัดแย้งกัน ต่อสู้กัน พึ่งพากัน แยกจากกันไม่ได้ เนื่องจากทฤษฎีอิน-หยาง ครอบคลุมสิ่งต่างๆ ไว้ตั้งแต่โบราณ จึงถูกนำมาใช้ในวิชาการต่างๆ เช่น พยากรณ์อากาศ

หมอดู ภูมิศาสตร์-ฮวงจุ้ย ดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการแพทย์แผนจีนด้วยเริ่มในสมัยราชวงศ์จิ้นและราชวงศ์อื่น กล่าวกันว่า ผู้ที่จะเข้าใจเรื่องอิน-หยางได้ดี ต้องเข้าใจคำพูดที่บันทึกอยู่ในคัมภีร์เน่ยจิงภาค ซู่เวิน อินหยาง อี้ชิ่งตำลุน กล่าวว่ “สรรพสิ่งล้วนถูกควบคุมโดยกฎเกณฑ์ ลักษณะคู่สองด้านที่มีการแปรเปลี่ยนมีเกิดดับเป็นพื้นฐาน เป็นที่พิสดารแปรเปลี่ยนไปได้เรื่อยๆ ไม่มีสิ้นสุด ความสำคัญอยู่ที่คำว่ ลักษณะคู่ การแปรเปลี่ยนและคำว่ เป็นที่พิสดารแปรเปลี่ยนได้เรื่อยไม่มีสิ้นสุด

ลักษณะคู่ของอินหยาง

ลักษณะที่ตรงข้ามกัน ขัดแย้งกัน สู้กัน เช่น ทิศทางการเคลื่อนไหวสู่ด้านบนนอก สู่ด้านบนบน ไฟ อุ่นร้อน เป็นหยาง ส่วนทิศทางการเคลื่อนไหวสู่ด้านใน สู่ด้านล่าง สงบนิ่ง น้ำ หนาวเย็น เป็นอิน ลักษณะคู่ที่พึ่งพาอาศัยกันและแยกกันไม่ได้ คือ ไม่ว่าอินหรือหยาง ไม่สามารถแยกกันอยู่เดี่ยวๆได้ เมื่อด้านบนเป็นหยาง ด้านล่างต้องเป็นอิน จะมีด้านบนโดยไม่มีด้านล่าง หรือมีด้านล่างโดยไม่มีด้านบนไม่ได้ ต้องมีคู่กันเสมอ ในสมัยราชวงศ์ซิง ได้มีตำราเขียนไว้ว่ “อิน-หยาง แยกกันไม่ได้ อวัยวะตันทั้งห้าเป็นอิน แต่เก็บซ่อนหยางไว้ ถ้าไม่มีอวัยวะตันทั้งห้าคอยเก็บซ่อนหยางไว้ หยางก็หลุดลอยไป ส่วนอวัยวะกลวงทั้งหกเป็นหยาง เป็นที่สารจิงแปรมา ไม่มีอวัยวะกลวงทั้งหก สารอินจิงที่เป็นอินก็ไม่มี จึงจะเหือดแห้งไป

การแปรเปลี่ยนของอิน-หยาง

๑. การจำแนกสรรพสิ่งว่เป็นอินหรือเป็นหยาง เป็นสิ่งแน่นอน เช่น ไฟ มีคุณสมบัติร้อน ลอยขึ้นบน จัดเป็นหยาง, น้ำมีคุณสมบัติเย็น ลงล่าง เป็นอิน คุณสมบัติประจำตัวของสรรพสิ่งนี้เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่สามารถแปรเปลี่ยนได้ในกรณีเปรียบเทียบ เช่น ฤดูใบไม้ร่วง มีอากาศเย็น เทียบกับฤดูร้อน จัดเป็นอิน แต่ถ้าไปเปรียบเทียบกับฤดูหนาว ซึ่งเย็นกว่าฤดูใบไม้ร่วงก็จะจัดเป็นหยาง

๒. อินหรือเป็นหยาง สามารถแบ่งเป็นอิน-หยางได้อีก อิน-หยาง แปรเปลี่ยนไปโดยแบ่งไปได้เรื่อยๆ ไม่มีสิ้นสุด เช่น กลางวันกับกลางคืน กลางวัน เป็นหยาง กลางคืนเป็นอินร่างกายคนก็แบ่งเป็น อิน-หยาง ได้อวัยวะตันเป็นอิน อวัยวะกลวงเป็นหยาง หัวใจและปอดคอยู่ส่วนบนของร่างกาย จัดเป็นหยาง หัวใจเป็นธาตุไฟ จึงจัดเป็นหยาง ปอดเป็นธาตุทองจึงเป็นอิน ในหยาง ตับและไตอยู่ส่วนล่างของร่างกายจัดเป็นอิน ตับมีลักษณะแกร่งจัดเป็นหยางในอิน ไตเป็นธาตุน้ำจึงจัดเป็นอินในอิน ม้ามอยู่ตรงกลางของร่างกายถึงเขตอิน พอดีจัดเป็นอิน

๓. อิน-หยาง เพิ่ม-ลด แปรสภาพ ร่างกายคนในเวลากลางวันจะถูกกระตุ้นให้พร้อมทำงานจัดเป็นภาวะหยาง กลางคืนร่างกายจะควบคุมให้พักผ่อนอยู่ในภาวะอิน พอใกล้รุ่งภาวะหยางจะค่อยๆเพิ่มขึ้น และร่างกายก็จะเริ่มถูกกระตุ้นให้พร้อมทำงาน หยางเพิ่มอินลด ในทางตรงกันข้าม เมื่อพระอาทิตย์ตกดิน หยางจะลดอินจะเพิ่มเป็นเช่นนี้ร่างกายจึงจะสมดุล ซึ่งแสดงว่อินและหยางคอยควบคุมแปรเปลี่ยนไปมาเรื่อยๆ ถ้าผิดปกติไปก็จะเกิดภาวะอินหรือหยางแกร่ง หรือ อินหรือหยางพร่อง และถ้าแกร่งหรือพร่องถึงระดับสูงสุด อินหยางอาจจะแปรสภาพได้ เช่น ฤดูใบไม้ผลิจนถึงฤดูร้อนอากาศจะอุ่นไปแล้วก็เริ่มแปรสภาพเป็นฤดูใบไม้ร่วง จนถึงร้อน’อากาศจะเย็นและฤดูหนาวอากาศจะเย็นสุด ระดับสูงสุดจึงมีการแปรสภาพานอิน ชานหยาง

อิน-หยาง นั้นแบ่งมาจากหนึ่งคือ ไท้จี้ เริ่มแรกแบ่งจาก ไท้จี้เป็นอินหยาง แล้วแบ่งเป็น ๔ เรียก ชื่อเซียง ซึ่งจะมีแต่ เส้าอิน เส้าหยาง ไท้อิน ไท้หยาง โดยแบ่งตามหลักการว่าตรงไหนมีซี่่มากหรือน้อย ต่อมามีการแบ่งย่อยลงไปตามปริมาณซี่มากน้อยเป็น หยางมีเส้าหยางเป็น ๑ หยาง ไท้หยางเป็น ๒ หยาง หยางหมิงเป็น ๓ หยาง หยางหมิงมีซี่มากที่สุด อินมีจเหวยอินเป็น ๑ อิน เส้า อินเป็น ๒ อิน ไท้อินเป็น ๓ อิน ไท้อินมีจำนวนอินมากที่สุด เส้นอินมี ๓ เส้น เส้นหยางมี ๓ เส้น รวมกัน เป็น ๖ เส้น ซึ่งได้ถูกพัฒนาเป็นวิชา ลี้จิงเปี่ยนเจ็ง ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้พิเคราะห์รักษาโรคที่ดีมากวิธีหนึ่ง

ทฤษฎีปัญญาธาตุ กำเนิดทฤษฎีปัญญาธาตุยจธาตุ (อุ้งสิง) เป็นทฤษฎีเก่าแก่ของจีนบรรยายถึงวัตถุทั้งหลายในจักรวาล ประกอบด้วยลักษณะของ ไม้ ไฟ ดิน ทอง น้ำ เป็นพื้นฐาน มีการให้กำเนิดเกือกกุล ช่มยับยั้งระหว่างลักษณะทั้งห้าเพื่อให้ระบบภายใน ระหว่างระบบอยู่ได้อย่างสมดุล ทฤษฎีปัญญาธาตุภายหลังได้แพร่หลายเข้าสู่การแพทย์แผนจีน ใช้ในการอธิบายถึงสรีระวิทยาการเกิดโรคและการป้องกันรักษาโรค เป็นทฤษฎีเก่าแก่ของจีนบรรยายถึงวัตถุทั้งหลายในจักรวาลประกอบด้วยลักษณะของ ไม้ ไฟ ดิน ทอง น้ำ เป็นพื้นฐาน มีการให้กำเนิดเกือกกุล ช่มยับยั้งระหว่างลักษณะทั้งห้าเพื่อให้ระบบภายใน ระหว่างระบบอยู่ได้อย่างสมดุล ทฤษฎีปัญญาธาตุภายหลังได้แพร่หลายเข้าสู่การแพทย์แผนจีน ใช้ในการอธิบายสรีระวิทยาการเกิดโรคและการป้องกัน

การจำแนกสรรพสิ่งให้เข้ากับธาตุทั้ง ๕

สรรพสิ่ง	ไม้	ไฟ	ดิน	ทอง	น้ำ
อวัยวะตันทั้ง ๕	ตับ	หัวใจ	ม้าม	ปอด	ไต
อวัยวะกลวงทั้ง ๖	ถุงน้ำดี	ลำไส้เล็ก	กระเพาะอาหาร	ลำไส้ใหญ่	กระเพาะปัสสาวะ
เนื้อเยื่อ	เอ็น	หลอดเลือด	กล้ามเนื้อ	ผิวหนัง	กระดูก
อวัยวะรับสัมผัส	ตา	ลิ้น	ปาก	จมูก	หู
เสียง	ตะโกน	หัวเราะ	ร้องเพลง	ร้องไห้	ครวญคราง
อารมณ์	โกรธ	ดีใจ	กังวล ครุ่นคิด	เศร้า	กลัว
ฤดูกาล	ใบไม้ผลิ	ฤดูร้อน	ปลายฤดูร้อน	ใบไม้ร่วง	หนาว
ทิศ	ตะวันออก	ใต้	กลาง	ตะวันตก	เหนือ
สภาพอากาศ	ลม	ร้อน	ชื้น	แห้ง	เย็น
สี	เขียว	แดง	เหลือง	ขาว	ดำ
รส	เปรี้ยว	ขม	หวาน	เผ็ด	เค็ม
ของเหลว	น้ำตา	เหงื่อ	น้ำลายใส	น้ำมูก	น้ำลายข้น
ความสมบูรณ์	เล็บ	สีหน้า	ริมฝีปาก	เส้นขน	เส้นผม
กลิ่น	หืน	ไหม้	หอม	เน่า	บูด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาธาตุ

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาธาตุแบบปกติและปัญญาธาตุแบบผิดปกติ

๑.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาธาตุแบบปกติ การให้กำเนิด การสร้าง การเกี่ยวถูกล หมายถึง การช่วยเหลือเกี่ยวถูกลให้เติบโต หนุนให้ก้าวหน้า ให้เกิดกำเนิดขึ้น เช่น ไม้เกิดไฟ ไฟเกิดดิน ดินเกิดทอง ทองเกิดน้ำ และน้ำเกิดไม้ การข่ม การยับยั้ง การทำลาย โดยการข่มกัน จะข่มกันโดยเว้น ๑ ธาตุ เช่น ไม้ข่มดิน ดินข่มน้ำ ทองข่มไม้ น้ำข่มไฟ และไฟข่มทอง

๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาธาตุแบบผิดปกติ ข่มเกิน หมายถึง ภาวะที่แข็งแกร่ง รังแก ข่มเหง อ่อนแอ หรือ มีการข่มมากกว่าปกติ โดยมี ๒ แบบ เช่น ขณะที่ไม่ข่มดินมากเกินไป เพราะเหตุไม้แกร่งเกิน เรียกว่า ไม้แกร่งเกินข่มดิน อีกแบบคือ ดินอ่อนแอมากเกินไป ไม้เลยข่มเกินได้ เรียกว่า ดินพร่องไม้เลยข่มเกินทำให้เกิดโรคพร่อง ข่มกลับ หมายถึง ปัญญาธาตุที่ถูกข่มปกติ ข่มสวนทิศกลับไป เช่น ปกติทองข่มไม้ แต่ในกรณีผิดปกติ ไม้ไม่ยอมให้ทองข่ม แต่กลับข่มทองสวนกลับ

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาธาตุกับอวัยวะ

๒.๑ ความสามารถของหน้าที่ขึ้นกับอวัยวะที่สร้าง

- การสร้างไฟ - ดับ (ไม้) ให้กำเนิดหัวใจ (ไฟ) ดับมีหน้าที่เก็บเลือดเพื่อมาเกี่ยวถูกลหล่อเลี้ยงหัวใจ เพื่อฉีดไปเลี้ยงทั่วร่างกาย เรียกว่า ดับ (ไม้) สร้างไฟ (หัวใจ)
- การสร้างดิน - หัวใจ (ไฟ) ฉีดเลือดไปเลี้ยงม้าม (ดิน) ให้ความอบอุ่น พลังงานแก่ม้าม (ดิน) เรียกว่า หัวใจ (ไฟ) สร้างม้าม (ดิน)
- การสร้างทอง - ม้ามสร้างเลือดและจัดส่งไปให้ปอด (ทอง) เรียกว่า ม้าม (ดิน) สร้างปอด (ทอง)
- การสร้างน้ำ - ปอด (ทอง) จะเกี่ยวถูกลหนุนอินของไต (น้ำ) หรือกล่าวได้ว่า ปอดเป็นต้นน้ำ ซึ่งช่วยให้ไตอิน สามารถยับยั้งไตหยางให้อยู่ในภาวะสมดุล เรียกว่า ปอด (ทอง) สร้างไต (น้ำ)
- การสร้างไม้ - สารจำเป็นของไต คือ จิง จะแปรสภาพไปเป็นเลือดในตับ (ไม้) เรียกว่า ไต (น้ำ) สร้างตับ (ไม้)

๒.๒ ความสามารถของหน้าที่อวัยวะขึ้นกับอวัยวะที่ข่ม

- ไม้ (ตับ) ข่มดิน (ม้าม) คือ ดับมีหน้าที่ควบคุมการไหลเวียนของพลังชีของม้าม ให้อยู่ในภาวะปกติ ไม้ให้ชีของม้ามติดขัด
- ดิน (ม้าม) ข่มน้ำ (ไต) คือ ม้ามขับความชื้นและน้ำได้ปกติ จะมีผลให้ไตขับน้ำปกติ ไม่เกิดการคั่งของน้ำ
- น้ำ (ไต) ข่มไฟ (หัวใจ) คือ อินของไตไปควบคุมไฟของหัวใจไม่ให้มากเกินไป
- ไฟ (หัวใจ) ข่มทอง (ปอด) คือ ไฟของหัวใจสามารถควบคุมไม่ให้ชีของปอดกระจายมากเกินไป
- ทอง (ปอด) ข่มไม้ (ตับ) คือ ชีของปอดที่กระจายลงล่างจะข่มชีของตับไม่ให้ขึ้นบนมากเกินไป

๓. การข่มผิดปกติกับการเกิดโรค

๓.๑ อาการที่เกิดจากการสร้างที่ผิดปกติระหว่างปัญญาธาตุ มี ๒ แบบ

แม่ป่วยกระทบถึงลูก คือ เมื่ออวัยวะของแม่พร่อง อวัยวะของลูกก็จะพร่องตาม ให้เกิดภาวะพร่องทั้งแม่และลูก ลูกป่วยแม่ป่วยตาม คือเมื่อลูกมีอาการพร่องแม่จะมีอาการพร่องตามด้วยอวัยวะของลูกอาจจะแกร่งหรือพร่องก็ได้

๓.๒ อาการที่เกิดจากการข่มที่ผิดปกติระหว่างปัญญาธาตุ มี ๒ แบบ คือ

แบบข่มเกิน เช่น ไม้ (ตับ) แกร่งเกินข่มดิน (ม้าม) ทำให้มีอาการของซีติดขัดส่งผลต่อการทำงานของม้าม เกิดอาการแน่นลิ้นปี่ ท้องอืด ปากขม เรอเปรี้ยว อุจจาระเหลว หรือ ดับ (ไม้) ข่มม้าม (ดิน) ที่พร่อง มีอาการของม้ามและกระเพาะอาหารอ่อนแอ ไม่สามารถทนต่อการข่มของตับ เกิดอาการเวียนศีรษะ ไม่มีแรง อาหารไม่ย่อย เรอแน่น อืดอืดชายโครง ท้องเสีย ถ่ายเหลว เป็นต้น

แบบข้มกลับ เช่น ปกติทอง (ปอด) จะข้มไม้ (ตับ) แต่ถ้าตับแกร่งมากจนขมสวนทองปอดกลับเรียกภาวะนี้ว่า ไม้แกร่งขมทองกลับ พบมีอาการของไฟดับ หงุดหงิด ซี้โมโท หน้าแดง ตาแดง แน่นหน้าอก ไอมาก เสมหะมีเลือด

หลักการใช้ปัญญาตุในการรักษาโรค แกร่งให้ทอน พร่องให้เสริม ให้เน้นรักษาอวัยวะที่ถูกกระทบก่อน พร่องให้บำรุงแม่ แกร่งให้ทอนลูก การรักษาโรคโดยใช้อารมณ์ของปัญญาตุ

ทฤษฎีอวัยวะภายใน

เป็นวิชาที่ว่าด้วยอาการแสดงทางสรีรวิทยา หรือพยาธิวิทยา ซึ่งบอกถึงภาวะของอวัยวะที่ซ่อนอยู่ภายในร่างกาย โดยมีอาการแบ่งอวัยวะภายในเป็น ๓ กลุ่ม คือ

อวัยวะตัน (จิ้ง) มี ๒ ชนิด ได้แก่ หัวใจ ตับ ม้าม ปอด และไต

อวัยวะกลวง (ฝู) มี ๖ ชนิด ได้แก่ ถุงน้ำดี กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ กระเพาะปัสสาวะ และชานเจียว

อวัยวะกลวงพิเศษ (ฉีเหิงจื่อฝู) มี ๖ ชนิด ได้แก่ สมอ ไชกระดุก กระดุก เส้นเลือด ถุงน้ำดี และมดลูก

ลักษณะพิเศษของอวัยวะตันและอวัยวะกลวง คือ เก็บและแปรสภาพ อวัยวะภายใน

ทำหน้าที่เป็นสถานที่เก็บสารจำเป็นเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย อวัยวะกลวงเป็นสถานที่เปลี่ยนผ่านของสารอาหาร เพื่อการดูดซึมสารจำเป็นแก่ร่างกาย

อวัยวะกลวงพิเศษ เป็นอวัยวะที่มีลักษณะโครงสร้างที่แตกต่างจากอวัยวะตัน แต่มีหน้าที่เหมือนอวัยวะตัน คือ ใช้เก็บสารจิง แต่รูปร่างเหมือนอวัยวะกลวง จึงได้ชื่อว่าเป็นอวัยวะกลวงพิเศษ

ลักษณะพิเศษของอวัยวะภายใน

อวัยวะตันและอวัยวะกลวงมีความสัมพันธ์กันแบบนอก-ใน

อวัยวะทั้งคู่สัมพันธ์กันได้ตามลักษณะเส้นลมปราณที่เชื่อมกันตามแนวขวาง เช่น

เส้นมือไท้อินปอด	สัมพันธ์กับ	ลำไส้ใหญ่
เส้นมือเส้าอินหัวใจ	สัมพันธ์กับ	ลำไส้เล็ก
ม้าม	สัมพันธ์กับ	กระเพาะอาหาร
ไต	สัมพันธ์กับ	กระเพาะปัสสาวะ
ตับ	สัมพันธ์กับ	ถุงน้ำดี
เยื่อหุ้มหัวใจ	สัมพันธ์กับ	ชานเจียว

อวัยวะคู่สัมพันธ์นี้มักอยู่ใกล้กัน และเวลาป่วยมักกระทบถึงกันได้

๑. ความสัมพันธ์ของทวารและอวัยวะตันทั้ง ๕

อวัยวะ	รวมถึง	เปิดทวาร	ความสมบูรณ์
หัวใจ	เส้นเลือด	ลิ้น	หน้า
ปอด	ผิวหนัง	จมูก	ขน
ม้าม	กล้ามเนื้อ	ปาก	ริมฝีปาก
ตับ	เอ็น	ตา	เล็บ
ไต	กระดุก	หู	เส้นผม

ความสัมพันธ์ของจิตใจ อารมณ์ กับอวัยวะต้นทั้ง ๕ ถ้าอารมณ์ผิดปกติ ก็จะมีผลกระทบต่ออวัยวะต้นทั้ง ๕ โดยความสัมพันธ์ของจิตใจกับอวัยวะต้นทั้ง ๕ มีดังนี้

เสิน เป็นจิตส่วนที่สำคัญ เป็นเจ้าเหนือจิตส่วนอื่น มีสติรอบรู้

อี เป็นจิตส่วนที่แยกแยะผิดชอบชั่วดีออกจากกัน

ป้อ เป็นจิตส่วนที่รับทราบความรู้สึกและไปดำเนินการจัดการบริหาร

จ้อ เป็นจิตที่สามารถคิดหากลยุทธ์ เทคนิค วิธีการ ที่ฉลาดได้

หุน เป็นจิตที่มีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ตั้งมั่น

อวัยวะต้น

อวัยวะต้นมี ๕ ชนิด คือ หัวใจ ปอด ม้าม ตับ และไต นับเยื่อหุ้มหัวใจรวมอยู่กับหัวใจ ลักษณะทางสรีระวิทยาทั่วไปของอวัยวะต้นทั้ง ๕ คือ การสร้างและเก็บสะสมสารจำเป็น และลมปราณเป็นส่วนสำคัญของการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นแกนกลางในการทำงานของอวัยวะภายใน อวัยวะภายในทั้ง ๕ จะมีหน้าที่การทำงานที่แตกต่างกัน โดยมีหัวใจทำหน้าที่สำคัญหลักของอวัยวะกลุ่มนี้

๑. หัวใจ หัวใจเป็นจ้าวแห่งชีพจรและเลือด ทำหน้าที่ควบคุมเลือดและการไหลเวียนของเลือด ควบคุมสติ เป็นธาตุไฟ

๒. ปอด เป็นจ้าวแห่งการเกิดและเคลื่อนไหวของลมปราณทั่วร่างกาย ทำหน้าที่ควบคุมลมปราณทั่วร่างกายให้สมดุล ควบคุมการไหลเวียนของน้ำในร่างกายให้สมดุลควบคุมการไหลเวียนของน้ำในร่างกาย ทำหน้าที่ควบคุมลมปราณทั่วร่างกายให้สมดุลควบคุมการไหลเวียนของน้ำในร่างกาย

๓. ม้าม ม้ามและกระเพาะอาหารเป็นรากฐานของชีวิตหลังคลอด

ทำหน้าที่ ควบคุมการขับเคลื่อน การย่อย และดูดซึม

ควบคุมการสร้างเลือด ควบคุมไม่ให้เลือดออก

ช่วยให้อวัยวะภายในมีตำแหน่งยึดเกาะมั่นคง

๔. ตับ ทำหน้าที่ปรับพลวัตหรือกลไกของชี ควบคุมอารมณ์และจิตใจ

ควบคุมการไหลเวียนของน้ำดี ช่วยให้ชีของม้ามลอยขึ้น และชีของกระเพาะอาหารไหลลง

ช่วยการไหลเวียนของเลือดและของเหลวในร่างกาย ช่วยการขับของประจำเดือนและการหลังสุจิจ

๕. ไต เป็นกำเนิดของชีวิต เป็นรากฐานของชีวิตก่อนคลอด ทำหน้าที่เก็บสะสมสารจิง ควบคุมน้ำ ควบคุมชี

อวัยวะกลวง

อวัยวะกลวงทั้ง ๖ ประกอบด้วย ถุงน้ำดี กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ กระเพาะปัสสาวะและชานเจียว หน้าที่พื้นฐาน คือ รับและช่วยย่อยอาหารและของเหลว ดูดซึมและส่งต่อสารอาหารที่ย่อยเสร็จเรียบร้อยแล้วไปยังส่วนต่างๆของร่างกาย นอกจากนั้นยังมีหน้าที่เปลี่ยนกากอาหารและน้ำจากส่วนต่างๆ เป็นปัสสาวะ และอุจจาระแล้วขับออกนอกร่างกาย และถ้าตับมีปัญหาชีของตับไหลเวียนไม่ดี หรือติดขัดจะกระทบถึงน้ำดีไหลเวียนไม่ดีด้วย ทำให้เกิดอาการแน่นหน้าอก และปวดชายโครง ซึ่งมีผลต่อม้ามและกระเพาะอาหารมีอาการไม่เจริญอาหาร เบื่ออาหารมัน ท้องอืด ถ่ายเหลว เป็นต้น กระเพาะอาหารทำหน้าที่ ๓ อย่าง คือ รองรับอาหารและน้ำ ย่อยอาหาร และควบคุมการไหลลงของอาหารและขับอุจจาระ โดยทำหน้าที่ร่วมกันกับม้าม โดยที่กระเพาะอาหารชอบความชื้น แต่ม้ามชอบความแห้ง เป็นอินหยางที่ทำให้เกิดความสมดุลของระบบย่อยอาหารที่ดี

ลำไส้เล็ก มีหน้าที่รับอาหารที่ย่อยแล้วบางส่วนจากกระเพาะอาหาร จะพักอยู่ในลำไส้เล็กชั่วคราวเพื่อย่อยและดูดซึมสารอาหารไปเลี้ยงร่างกาย โดยลำไส้เล็กมีความสัมพันธ์ในหน้าที่กับกระเพาะอาหาร ลำไส้ใหญ่ และม้าม โดยเป็นตัวแยกสารจำเป็นออกจากสารที่ไม่ต้องการเป็นที่ซึมผ่านของน้ำ ส่งต่อออกไป ส่วนสารจำเป็นม้ามจะดูดซึมไป ถ้าลำไส้เล็กทำหน้าที่ผิดปกติจะเกิดอาการแน่นท้อง ท้องอืด อาเจียน ท้องผูก เป็นต้น ลำไส้ใหญ่อยู่ระหว่างลำไส้เล็กกับรูทวารหนักมีหน้าที่ขับอุจจาระและดูดซึมน้ำกลับ โดยมีความสัมพันธ์กันกับปอด ช่วยควบคุมสมดุลของน้ำในร่างกาย โดยดูดซึมน้ำจากกากอาหาร กระเพาะปัสสาวะ มีหน้าที่กักเก็บและส่งผ่านปัสสาวะ มีความสัมพันธ์ทั้งภายนอกและในกับไต ในระบบเส้นลมปราณ ซานเจียว เป็นหนึ่งในอวัยวะกลาง มีชื่อแต่ไม่มีรูปอยู่นอกอวัยวะภายใน อยู่ในร่างกาย หุ้มรอบอวัยวะ เป็นอวัยวะกลางขนาดใหญ่ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนบน (ซางเจียว) ส่วนกลาง (จงเจียว) และส่วนล่าง (เซี่ยเจียว) มีหน้าที่ช่วยการไหลเวียนของน้ำ และซึ่งดั้งเดิมอวัยวะกลางพิเศษ ประกอบด้วย สมอ ไช้กระดูก เส้นเลือด ฤๅน้ำดี และมดลูก เป็นอวัยวะที่มีลักษณะเป็นทอกลวงเหมือนอวัยวะกลางเป็นอวัยวะที่มีลักษณะเป็นทอกลวงแต่มีหน้าที่เก็บสะสมสารจำเป็นและลมปราณ เช่นเดียวกับอวัยวะตัน ไม่มีความสัมพันธ์กับปฏิจาตฺ และไม่มีความสัมพันธ์แบบคู่นอกในแต่มีความสัมพันธ์กับเส้นลมปราณพิเศษ ๘ เส้น

สมอ สมอมาจากไต กล่าวคือ ไตกำกับกระดูก สร้างไขกระดูก แล้วรวมกันเป็นกลุ่มก้อนที่สมอ ดังนั้นสมอจึงเป็นที่รวมของไขกระดูก

มดลูก เป็นอวัยวะที่ผลิตประจำเดือนและสารอาหารในการหล่อเลี้ยงตัวอ่อนในขณะตั้งครรภ์ โดยการมีประจำเดือนและการตั้งครรภ์มีความซับซ้อนมาก และได้รับอิทธิพลจากการกระทำของไต ตับ และเส้นลมปราณชงและเร็น

กระดูก กระดูกถูกควบคุมกำกับโดยไต หากพลังของไตสมบูรณ์ กระดูกจะแข็งแรงสามารถทำหน้าที่ค้ำจุนร่างกายได้ หากพลังไตอ่อนแอ กระดูกจะหักง่าย เสื่อมง่าย และใช้ได้ไม่ทน

หลอดเลือด ทำหน้าที่เป็นท่อให้เลือดไหลเวียน โดยมีหัวใจทำหน้าที่กำกับ

ไขกระดูก เกี่ยวข้องกับไต สารจำเป็นของไตสร้างกระดูก ไขกระดูกสร้างและเสริมบำรุงสมอให้ทำหน้าที่เป็นปกติ

๒.๓ ประโยชน์ที่ได้รับ

๒.๓.๑ ต่อตนเอง

ได้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในการฝังเข็มพื้นฐาน และทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น ในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยสูงอายุ

๒.๓.๒ ต่อหน่วยงาน

เพื่อให้คลินิกผู้สูงอายุที่รับผิดชอบ มีทางเลือกในการรักษาผู้ป่วยมากขึ้น และลดปัญหา polypharmacy ในผู้สูงอายุ

ส่วนที่ ๓ ปัญหาและอุปสรรค

๓.๑ การปรับปรุง

การเบิกค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาดูงานที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายได้ทั้งหมด เนื่องจากค่าใช้จ่ายมีการปรับเปลี่ยน จากค่าตัวเครื่องบิน ทำให้ส่วนที่เกินจากที่เอกสารแจ้งไว้

ไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายได้ และโรงพยาบาลไม่สนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนเกินให้ ระยะเวลาที่เรียน แจ้งไว้ ๖๓ วัน แต่มีปัญหาในการปรับขึ้นเงินเดือน เนื่องจากนับว่าลาเกิน มีเวลาทำงานไม่ครบตามกำหนด

๓.๒ การพัฒนาควรมีแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อมีปัญหานี้่อีกในอนาคต

ส่วนที่ ๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- เป็นหลักสูตรที่มีประโยชน์ในการนำมาใช้ร่วมกันกับการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบัน

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

(นางสาวสวนา ศรีรัตนวงศ์)

ส่วนที่ ๕ ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้าส่วนราชการ

(นายสุรชัย ภูพิพัฒน์ผล)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี

การฝังเข็มแบบจีน ACUPUNCTURE

การฝังเข็มเหมาะกับใคร

1. กลุ่มอาการปวดและโรคทางระบบกล้ามเนื้อ เช่น Office syndrome ปวดหลัง ปวดต้นคอ ปวดเข่า
2. กลุ่มโรคระบบประสาท เช่น ชาปลายมือ - เท้า อัมพฤกษ์ อัมพาต
3. กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น ภูมิแพ้ หวัด เรื้อรังและหอบหืด
4. กลุ่มโรคระบบต่อมไร้ท่อ เช่น เบาหวาน
5. กลุ่มโรคระบบทางเดินอาหารและลำไส้ เช่น กรดไหลย้อน ท้องผูก อาหารไม่ย่อย

6. กลุ่มโรคทางนรีเวช เช่น ปรับสมดุล ปรับฮอร์โมน ประจำเดือนมาไม่ปกติ เข้าสู่วัยทอง และเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ

7. กลุ่มโรคอื่นๆ เช่น การฝังเข็มเพื่อเสริมสุขภาพ เช่น เครียด กังวล ซึมเศร้า นอนไม่หลับ

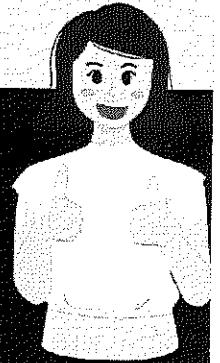

ประเภทของการฝังเข็ม

- การฝังเข็มแบบจีน (Acupuncture) – เน้นไปที่การฝังเข็มตามเส้นลมปราณ
- การฝังเข็มแบบตะวันตก (Dry needling) – เน้นฝังไปที่กล้ามเนื้อที่มีการเกร็งตัวเป็นก้อน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ทำให้เกิดอาการปวดโดยตรง

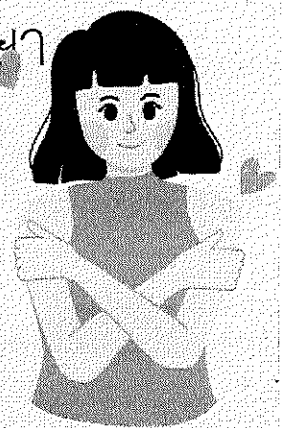
กลไกการรักษา

- แก้ไขการไหลเวียนของเลือดลมปราณที่ติดขัด
- ปรับสภาพความสมดุลการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายให้อยู่ในสมดุล
- กระตุ้นภูมิคุ้มกันในร่างกาย เพื่อกำจัดเหตุปัจจัยที่เป็นอันตรายออกไปจากร่างกาย
- ช่วยบรรเทาความเจ็บปวด และช่วยในการหดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ

ความถี่ในการรักษา

สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง
ระยะเวลาขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์ผู้รักษา

ประโยชน์ของการฝังเข็มในผู้สูงอายุ

- ลดการใช้ยาแก้ปวด และยาอื่นมากเกินไป
- มีผลข้างเคียงน้อยมาก
- ปรับสมดุลของร่างกาย